

Наталія Володимирівна Іванова,

докторка філософських наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
декан факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва,
КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради,
м. Луцьк, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-0922-2171>

УДК 101.1:37.01:316.77:004.738.5

DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4\(99\)-02](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4(99)-02)

КОНЦЕПТ ПОСТ-ПРАВДИ ЯК ФАКТОР ДЕФОРМАЦІЇ ЗНАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СВІТУ

Анотація.

У статті досліджено проблему впливу інформаційно-цифрових технологій на людину, яка є головним капіталом сучасної цивілізації. Підкреслено, що результатом прогресу інформаційно-цифрових технологій стає деонтологізація знання, що зумовлює існування інформаційного світу – інфосвіту. Доведено, що дієва реальність інфосвіту зумовлює теоретичне обґрунтування концепту пост-правди, яка постає характеристикою соціально-культурної специфіки глобального світу. Обґрунтовано, що в ситуації пост-правди достовірне знання складно виокремити з-поміж безлічі здебільшого далеких від науки фактів, ідей і думок. Головною умовою подолання наслідків впливу пост-правди на досягнення істинного знання та формування особистості в освітньому процесі постає наповнення навчального процесу креативними технологіями та достовірними експертними оцінками.

Ключові слова: знання; наука; освіта; інформаційно-цифрова реальність; пост-правда; дигітальна людина; особистість.

Динамічний розвиток сучасної епохи, глобалізація всіх сфер суспільного життя і трансформація соціокультурного простору кардинально змінюють базові інфраструктури життя людей. Процеси і тенденції, породжені революцією в інформаційно-цифрових технологіях, засвідчують виникнення соціуму нової якості, що ставить завдання переосмислити цінності, смисли та перспективи подальшого існування людини. Стрімкі процеси дигіталізації суспільства нерозривно пов'язують сенс людського життя від безпосередніх досягнень у сфері науки й освіти. Водночас недостатнє осмислення того, що відбувається, відсутність належних філософських рефлексій щодо власних дій змушують людину жити в умовах нав'язаних їй установок, відмовляючись від можливості здійснити власний життєвий вибір. Наразі ніхто не заперечує того, що головним капіталом сучасного суспільства є людина, яка здатна до пошуку й засвоєння нових знань і сприйняття нестандартних рішень. Такі здібності формуються в навчально-освітньому процесі, що на сьогодні постає провідним чинником прогресу. Підготовка компетентних фахівців здійснюється через систему освіти, у просторі якої формується наука та її інфраструктура. Одне з найважливіших завдань освіти – підготовка людей, які не лише отримують нові знання та професію, а вміють

мислити. Однак сьогодні на перетині цього процесу постає феномен пост-правди. Вона відділяє людину від істинного розуміння реальності, дискредитує знання про дійсність. У такій ситуації постає необхідність з'ясувати умови, які стимулюють і гальмують процес становлення продуктивного, інноваційного, творчого мислення.

Проблему творчого мислення в освіті аналізує В. Кремень [2; 3]. Вплив інформаційних технологій на освітній процес розглядають В. Кремень та В. Ільїн [10]. Сутність штучного інтелекту (ШІ) і його значення для освітньої діяльності аналізує Ю. Харарі [7]. Проблему дигіталізації в сучасному освітньому процесі досліджує М. Култаєва [5]. Водночас у наукових публікаціях недостатньо висвітлюються процеси формування творчого мислення та діяльності людини в контексті пост-правди, що є наслідком розвитку інформаційно-цифрових технологій.

Мета статті полягає в аналізі сучасного процесу розвитку знання і творчого мислення особистості в контексті феномену пост-правди, вплив якої деформує процес одержання істинного знання в освіті та становлення сучасної творчої особистості.

Процес самоорганізації суспільства має властиві лише йому особливості. Це пояснюється тим,

що на вершині його еволюції перебуває людина – унікальне створіння, яке має амбівалентну тілесно-духовну сутність. Імперативом еволюції постає її постійне вдосконалення. Однак ця обставина передбачає можливість найрізноманітніших наслідків: не лише долаються ті чи інші небезпеки для людства, а й виникають нові можливості для самого індивіда. Перед ним відкривається перспектива певного нового стану. Його умовою постає насамперед фактор нових технологій, які виникли завдяки динамічному розвитку «інформаціоналізму» (М. Кастельс). У ситуації глобалізації вони охопили весь світ, що спричинило формування нової інформаційно-цифрової реальності.

Її ядром є знання. Як фактор соціального і економічного розвитку, в ХХ ст. зростання знання зумовило прискорення прогресу технологій, модернізації соціальних і політичних інститутів. У руслі цієї логіки, Дж. Гелбрейт увів поняття «техноструктура» для опису якісно нової ролі технологій в організації управління новим станом суспільства. На думку дослідника, саме технічний прогрес та інвестиції в освіту й науку є найважливішими передумовами становлення суспільства добробуту [9].

На початку 70-х рр. ХХ ст. проблематика нової соціально-політичної ролі наукового знання, а також його впливу на процес соціальних трансформацій загалом, була інтегрована в новий теоретичний контекст у межах концепції постіндустріального суспільства. Воно зміцнило роль науки і знання як головної інституціональної цінності суспільства.

Сучасні дискусії щодо знань і соціальних трансформацій чітко демонструють доцільність і актуальність питання філософського та соціологічного статусу концепції суспільства знань, визначеного в ньому місця науки, освіти та, зрештою, людини. Відповідь на це питання вимагає звернення до аналізу ситуації, яка виникла в сучасному світі під впливом розвитку інформаційно-цифрових технологій. Хронологія такої ситуації показує, що прогрес комп'ютерної техніки й удосконалення засобів передачі інформації призвели до їх конвергенції в інформаційно-комунікативні технології (ІКТ). У процесі подальших трансформацій, що сприяли становленню глобального світу, дедалі частіше починають вживати термін «інформаційне суспільство». Під його впливом радикально розширилися можливості використання інформації практично в усіх сферах життя: промисловості, науці, освіті, структурах управління. Нові інформаційні технології, інтернет стрімко впровадилися в повсякденну реальність сучасної людини, зокрема в освітній процес [2, с. 153].

У результаті освіта постала перед необхідністю враховувати наявні трансформаційні зміни, які, з одного боку, зумовили проблемність їхнього розвитку, а з іншого – стимулюють перехід до нової

інноваційної системи навчання та культури мислення. У цьому контексті потрібно враховувати такий надзвичайно важливий для сьогодення фактор, як інформаційні технології. Розширення їх діяльності перетворило весь світ власне в інформаційний. Розроблення електронних засобів оброблення, збереження і поширення інформації, створення глобальних комунікативних систем зумовлює орієнтацію людини на наукову раціональність, демократичні інститути, творчість і креатив.

Варто зазначити, що через небувалу інтенсифікацію інформаційних потоків контроль за ними передбачає контроль за складними високотехнологічними засобами оброблення інформації. Оскільки такі засоби доступні далеко не всім, то це неминуче спричиняє свавілля окремих соціальних і культурних груп під час відбору інформації. У результаті індивіду не завжди вдається дійти до власних реальних засад оцінювання тієї чи іншої ситуації. Ця обставина насамперед безпосередньо стосується освіти, оскільки саме вона має наповнювати знання смыслом.

Для розуміння специфіки сучасності необхідно враховувати проблему деонтологізації знання. Суть цієї проблеми полягає в тому, що знання, досягнення якого є метою всієї наукової, освітньої діяльності, замінюється інформацією. У результаті цього людина насправді живе в інформаційному світі та фактично є інформаційним об'єктом, хоча все ще не мислить себе таким. «Інформаційна сфера, простір смислів, світ ідей, у якому людина та її культурні спільноти змушені існувати – це особливий світ, що розвивається за особливими законами, як вважає С. Пролєв. Інфосфера перетворилася на впливовий, у деяких випадках вирішальний життєтворчий чинник сучасної людини. Вона є постійним візаві всіх людських прагнень, ініціатив та місць присутності. Вона не лише відіграє роль опосередкованої ланки будь-яких дій, а й дедалі більш відчутним стає джерелом людських сенсів, виборів, зрештою, життєвих спонук» [6, с. 242].

У результаті потрібно спиратися на той факт, що нові інформаційні технології, завдяки яким й утворився інфосвіт (інформаційний універсум), перетворилися на один із найсильніших техногенних чинників, які постійно змінюють, перебудовують наше соціальне, економічне, культурне середовище, що спричиняє його постійні зміни. Це зумовлено здатністю сучасних інформаційних систем обробляти величезні обсяги інформації, що дає змогу науковцям, суб'єктам навчання (вчителям та учням) бути максимально самостійними. У такій ситуації підвищення якості освіти, самостійності закладів освіти та суб'єктів навчання безпосередньо пов'язані: чим вища самостійність, тим вища якість; чим вища зарегульованість, тим нижча і якість освіти, і знань її випускників. У такій ситуації система постає перед викликами,

породженими інфосвітом. «Щоб вижити та процвітати в такому світі, – вважає Ю. Харарі, – потрібна висока ментальна гнучкість і величезний резерв емоційної рівноваги... На жаль, навчати дітей приймати невідоме і зберігати ментальну рівновагу значно важче, ніж викладати їм рівняння з фізики чи причини Першої світової війни. Не можна навчитися життєвої стійкості, читаючи книжку чи слухаючи лекцію. Учителям бракує ментальної гнучкості, необхідної в XXI столітті, бо вони самі є продуктом старої освітньої системи» [7, с. 326]. Окрім того, необхідно враховувати фактор впливу інформаційно-цифрових технологій, зокрема соціальних мереж, комп'ютеризації, інтернету тощо.

Суттєвим результатом впровадження інформаційно-цифрових технологій в освітній процес стала трансформація людини в людину дигітальну (*Homo digitalis*). У сучасних філософських, культурологічних, психологічних і освітньо-педагогічних дискурсах зазначена проблематика розглядається в контексті дигітального суспільства, виникнення якого прогнозував М. Маклюен ще в середині XX століття. У наш час поняття «дигітальне» стало невіддільним складником соціально-культурного життя. За своїм змістом поняття «дигітальний» походить від латинського *digitalis*, яке означає як цифру, так і палець. Широке впровадження та поширення поняття «дигітальний» зумовлені дією індивіда, який пальцем торкається позначок на екрані планшетів і смартфонів для одержання певної інформації, повідомлення, візуальної картинки, розваги чи гри [5, с. 9–10]. «Дигітальне суще, – зазначає Р. Капуро, – варто розуміти як число» [8, с. 9]. Пояснення змісту цього семантичного відтінку надає латинське словосполучення *computare digitalis*, що перекладається як «рахувати на пальцях» і «оперувати за допомогою пальців» [5, с. 11].

Входження дигітального в усі сфери повсякденної життєдіяльності здійснює вплив на зміну як теоретичних засад її визначення, так і «методологічно релевантний образ», що тепер «формується на основі гібридного провідного образу крутого розробника нових комп'ютерних технологій, блогера та пересічного користувача цифрових послуг, який полюбить займатися серфінгом в мережах, встановлювати контакти, зрештою – жити у віртуальній реальності» [5, с. 14]. Цей узагальнений образ у західній і вітчизняній філософії знайшов вираз під назвою *Homo digitalis* – людини дигітальної. Цей абстрактний образ синтезує головні характеристики людини, яка засвоїла інформаційно-цифрові технології та орієнтується головним чином на інформаційно-комунікативний простір мережі та інтернету [10, р. 80].

Отже, потрібно спиратися на факт багатоманітності породженої інфосвітом соціокультурної реальності, її складності та непередбачуваності.

Адже навчання як процес і діяльність відбувається в соціокультурній реальності, концептуалізуючись у «суспільстві знань». Його теоретичний конструкт і евристичний потенціал можуть розглядатися як на рівні соціальності, так і в площині соціокультурної антропології та філософії освіти. «Суспільство знань» – це і мораль нового типу суспільної організації, і новий тип коеволуції людини і культури, і, зрештою, наступний виклик сучасним освітнім практикам [4, с. 227]. У своєму змістовному зосередженні «суспільство знань», представляючи процес духовного виробництва та конструюючи нову соціокультурну реальність, створює нову, також раніше непередбачувану антропологічну ситуацію.

У цьому контексті інформаційне суспільство, трансформуючись в інформаційний світ, що продукує «суспільство знань», створює власний культурний ландшафт і нові цивілізаційні горизонти. «Ми живемо в період становлення суспільства знань, – зазначає В. Кремень, причому не просто знань, які фіксують ті чи інші сторони дійсності, а знань, завдяки яким відбувається становлення нових цивілізаційних вимірів – динамічно стрімких, оновлених несподіваних поворотів, викликів, що вимагає енергії інтелекту, інноваційного мислення і, зрештою, інноваційної людини» [3, с. 192].

З урахуванням викликів сучасної освіти, зокрема в контексті форсайту, варто зауважити, що концепт «суспільства знань» не має постати як утопічне середовище, де всевладне знання наділяє індивіда та суспільство винятково позитивними емоціями та гуманістичними ідеалами. Потрібно враховувати реальність інформаційного світу, у лобальній мережі якого пропонується вже готове до споживання знання, а саме – інформація. Попри різного роду критичні зауваження, у жодному разі не потрібно заперечувати чи ставити під сумнів значущість інформаційних технологій для сучасності та майбутнього. Інакше кажучи, у реальності нові інформаційні технології, продукт розвитку раціональної науки і потреб у вільному обміні інформацією, стимулюючи розвиток цивілізаційних цінностей, водночас породжують феномени, що призводять до втрати сенсу цих цінностей. Окрім того, могутність інформаційних технологій, що використовуються ЗМІ, настільки перебивають відповідні можливості індивіда, що фактично позбавляють його власних інформаційних основ. Причому окрема людина втрачає основи не лише для критичної оцінки отриманих у ЗМІ повідомлень і знань, а й взагалі позбавляється можливості формувати структуру своїх знань та уявлень.

Ідеться про те, що Інтернет, окрім маси потрібних знань та інформації, перенасичений квазісенсаціями, фейками, порадами і тією інформацією, що сьогодні знайшла теоретичне обґрунтування в концепті пост-правди. Один із головних adeptів концепту пост-правди С. Фуллер відводить до її

головних особливостей розмитість кордонів між істиною та незрозумілістю, неясністю і навмисним обманом. В умовах пост-правди переконання в існуванні істини, в її унікальності та володінні нею як найвищою епістемологічною цінністю постає нелегкою справою, оскільки вкрай проблематично верифікувати «поступаючу» інформацію. Динаміка повсюдного поширення інформації завдяки інтернету, соціальним мережам, медіа-ресурсам, майже всезагальна цифрова грамотність, доступність потоків інформації ускладнює і робить неможливою її перевірку. Тому одержувач змушений відмовитися від її перевірки, користуючись обмеженою версією. У результаті під час формування думки з того чи іншого питання, щодо фактів та істинності положень, які їх описують, відводиться менш значна роль, ніж емоціям, суб'єктивним переконанням і моральній оцінці [1, с. 16].

Одним із пояснень цього є ідея доступності, або «евристика афекта – приклад підстановки (підтасовки), у якій відповідь на легке питання (Що я в зв'язку з цим відчуваю?) слугує відповіддю на істотно більш складне питання (Що я про це думаю?). У контексті евристики афекту виходить, що емоційний хвіст крутить раціональною собакою» [11, с. 13]. У результаті виявляється, що на верифікацію істинності опису положення про достовірність факту потрібно більше зусиль, ніж на перевірку джерела інформації. Значно легше просто повірити цьому джерелу чи взагалі бути байдужим до нього.

Хоча останніми роками інтенсивність використання терміну «пост-правда» в мовленні, медіа та в ролі пояснювального засобу щодо поточної інформаційно-комунікативної ситуації зменшилася, проте він означає більш вагомe, ніж частка чи сенс окремого слова або поняття. Значний інтерес для соціально-філософського аналізу «формує роль пост-правди як певного симптому, що характеризує як соціально-культурну специфіку глобального світу, так і якість сучасного інформаційно-комунікативного простору» [6, с. 252]. Отже, істинне знання в результаті широкого впровадження інформаційно-цифрових технологій і ситуації пост-правди складно виокремити з-поміж безлічі різноманітних, здебільшого далеких від науки, думок, що призводить до втрати бажання мати таке знання.

Таким чином, доцільно акцентувати на знанневому аспекті проблеми, а саме – не на певних негативних характеристиках, очікуванні «антропологічної катастрофи» й «духовної деградації», що виникли в результаті інформаційної революції, а на новому становищі освіти в сучасному, трансформованому світі за всіма параметрами (соціальними, політичними, культурними). Сучасна техногенна цивілізація констатує матеріалізацію наукових знань, ідей і теорій, і соціальна цінність

освіти набагато переважає рівень її оцінки суспільством. Інституції освіти, навчання і викладачів – творців цього знання – суспільство цінує набагато менше, ніж опредметнені результати їхньої діяльності – нове покоління освічених особистостей. У цьому полягає технократичне розуміння ставлення суспільства до освіти. Пізнавальне ставлення до світу, що сформувало теоретичну установку як базову цінність європейської культури, дедалі більше відступає під тиском утилітарного ставлення до навчання та пізнання.

У наведених міркуваннях ідеться про становлення нової соціокультурної реальності, адже Інтернет як найяскравіше виявлення досягнень сучасного інформаційного світу є водночас і публічним, і персональним. Він є знаряддям і засобом діяльності, оскільки дає змогу керувати подіями, змінюючи картинки і файли, залишаючись незалежним від людини середовищем, у події якого користувач залучений. Для суб'єктів освітньої діяльності потрібно зважати, що світ інтернету як нова цифрова реальність – це світ віртуального спостерігача і водночас світ, який охоплює всіх його користувачів. Це світ особистого поля і зусиль віртуального спостерігача, його віртуального продовження, і світ діяльності всіх інших користувачів.

Таким чином, рефлексивність сучасності, реалізована через неперервну освіту та системне самопізнання, не забезпечує стабільності між науковим знанням і знанням, що застосовується в повсякденній практиці. Знання, на яке претендують спостерігачі з-поміж експертів, повертаються до своєї предметної сфери, тим самим змінюючи її. Для освітнього процесу як діяльності з досягнення продуктивного знання потрібно враховувати, що в інтернеті ми маємо справу з тією ж реальністю, лише схематизованою і залежною від іншої умовності. Привабливість інтернету полягає в тому, що в ньому людина нагадує деміурга, оскільки сама творить, конструює нові світи: знаходить відповідні сайти, звертається до пошукових систем, ставить на обговорення свої проблеми тощо. Головне те, що індивід мислить і спілкується в тому світі, який сам створив. З одного боку, цей світ штучний, а з іншого – природний, який на декілька порядків збільшує ефективність, надає небачені раніше можливості. У цьому контексті пост-правда характеризує обставини, за яких наукова достовірність знання є менш впливовою, ніж заклик до емоцій і особистих переконань. У цій ситуації перед філософією освіти постає завдання дослідити, якими є подальші перспективи суспільства знань. Адже освіта, попри всі інфофобії, не може існувати поза інформаційно-цифровими технологіями. Важливе значення має також філософсько-теоретичний аналіз впливу інформаційних технологій на якість навчання і формування особистості.

Використані літературні джерела

1. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Економічне знання в рефлексіях сучасної епістемології. Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір: монографія. Київ: Ліра-К, 2023. С. 15–33.

2. Кремень В. Г. Інтелект працює краще, якщо він надійно захищений. *Освіта: ідеї, роздуми, досвід. Статті, доповіді, виступи, інтерв'ю*: зібрання творів у п'яти томах: Т. 2. Київ: Грамота, 2025. С. 146–156.

3. Кремень В. Г. Трансформації особистості в освітньому просторі. *Освіта: ідеї, роздуми, досвід. Статті, доповіді, виступи, інтерв'ю*: зібрання творів у п'яти томах: Т. 3. Київ: Грамота, 2025. С. 192–198.

4. Култаєва М. Амбівалентність евристичного потенціалу конструкту «суспільства знань»; резерви і перспективи оновлення змісту сучасної освіти. *Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів*. Київ: Педагогічна думка, 2011. С. 227.

5. Култаєва М. Homo digitalis, дигітальна культура і дигітальна освіта: філософсько-антропологічні і філософсько-освітні розвідки. *Філософія освіти*. 2020. Т. 26. № 1. С. 8–36.

6. Пролєєв С. В. Влада і суспільство: постмодерна перспектива: монографія. Київ: Дух і Літера, 2021. 360 с.

7. Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. Київ: Форс Україна, 2018. 416 с.

8. Cappuro R. Homo digitalis: Beiträge zur Ontologie, Antronologie und Ethik der digitalen Technik. Berlin: Springer. 2017.

9. Galbraith J. K. The New Industriale State. Princeton: Princeton University Press. 2007.

10. Ilin W., Kremin V. The Image of the World and Humanin the Paradigm of Digital Culture: Psycholinguistic Analysis. *Psycholinguistics*. 2022. No. 31(2). P. 78–94.

11. Fuller S. Post-Truth. Knowledge as a Power Came. London; New-York: Anthen Press, 2018, P. 13.

References

1. Bazylevych, V. D., & Ilin, V. V. (2023). Ekonomichne znannia v refleksiakh suchasnoi epistemologii [Economic knowledge in the reflections of modern epistemology]. *Ekonomichnyi rozvytok Ukrainy: kontseptualni zasady ta instyutsynyi vymir – Economic development of Ukraine: conceptual principles and institutional dimension*, 15-33. Kyiv. [in Ukrainian].

2. Kremen, V. H. (2025). Intelekt pratsiuie krashche, yakshcho vin nadiino zakhyshchenyi [The intellect works better when it is reliably protected]. *Osvita: idei, rozdumy, dosvid. Statti, dopovidi, vystupy, interv'iu – Education: ideas, reflections, experience. Articles, reports, speeches, interviews*. Kyiv. Vol. 2, 146-156. [in Ukrainian].

3. Kremen, V. H. (2025). Transformatsii osobystosti v osvitnomu prostori [Transformations of personality in the educational space]. *Osvita: idei, rozdumy, dosvid. Statti, dopovidi, vystupy, interv'iu – Education: ideas, reflections, experience. Articles, reports, speeches, interviews*. Vol. 3, 192-198. [in Ukrainian].

4. Kul'taieva, M. (2011). Ambivalentnist evrystychnoho potentsialu konstruktu “susplivstva znan”; rezervy i perspektyvy onovlennia zmistu suchasnoi osvity [Ambivalence of the heuristic potential of the ‘knowledge society’ construct; reserves and prospects for updating the content of modern education]. *Filosofia i metodolohiia rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy v konteksti yevro-intehratsiinykh protsesiv – Philosophy and methodology of the development of higher education of Ukraine in the context of European integration processes*, Kyiv. 227 p. [in Ukrainian].

5. Kul'taieva, M. (2020). Homo digitalis, dyhitalna kultura i dyhitalna osvita: filosofsko-antropolohichni i filosofsko-osvitni rozvidky [Homo digitalis, digital culture and digital education: philosophical-anthropological and philosophical-educational studies]. *Filosofia osvity – Philosophy of Education*, 26(1), 8-36. [in Ukrainian].

6. Proleiev, S. V. (2021). Vlada i suspilstvo: post-moderna perspektyva [Power and society: a postmodern perspective]. Kyiv. 360 p. [in Ukrainian].

7. Kharari, Yu. N. (2018). 21 urok dlia 21 stolittia [21 lessons for the 21st century]. Kyiv. 416 p. [in Ukrainian].

8. Cappuro, R. (2017). Homo digitalis: Beiträge zur Ontologie, Antronologie und Ethik der digitalen Technik. Berlin.

9. Galbraith, J. K. (2007). The New Industrial State. Princeton.

10. Ilin, W., & Kremin, V. (2022). The image of the world and human in the paradigm of digital culture: *Psycholinguistic analysis. Psycholinguistics*, 31(2), 78-94.

11. Fuller, S. (2018). Post-Truth. Knowledge as a Power Game. London; New York.

Ivanova Nataliia, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Dean of the Faculty of Preschool Education and Musical Arts Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical Institute” of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine

THE CONCEPT OF POST-TRUTH AS A FACTOR IN THE DISTORTION OF KNOWLEDGE IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE INFORMATIONAL WORLD

Summary.

This article explores the impact of information and digital technologies on the individual, who is regarded as the primary capital of modern civilization. It emphasizes that a person's value lies not only in civic engagement and professional competence, but also in the quality of thinking. The foundation of such thinking has been – and continues to be – knowledge, which serves as a key factor in social, economic, and cultural development.

The article argues that the rapid advancement of information and digital technologies has led to the deontologization of knowledge, a phenomenon that

underlies the existence of the informational world, or infosphere. This infosphere has become a decisive factor in contemporary human life, shaping aspirations, initiatives, and freedom of choice.

It is noted that one of the significant consequences of integrating information and digital technologies into the educational process has been the transformation of society into a “knowledge society”. The emergence of such a society has established both theoretical and practical imperatives for prioritizing a core value of European culture – the institution of education. Today, education fulfills its mission within the framework of informational and digital reality.

At the center of this reality is the Internet, which functions simultaneously as a space of personal virtual observation and as a field of active user engagement. Within the educational process, this results in intensified interaction between the subject and object of learning. The article argues that the active nature of the infosphere necessitates a theoretical conceptualization of post-truth

as a category that reflects the socio-cultural specificity of the globalized world.

The study substantiates that under post-truth conditions, reliable knowledge becomes increasingly difficult to distinguish amid a vast array of facts, interpretations, and opinions, most of which lie far outside the domain of scientific knowledge. This situation contradicts the essence of modern techno-technological civilization, which is grounded in the application of scientific knowledge, research-based projects, and innovations in educational theory and practice.

The article concludes that the primary condition for overcoming the negative influence of post-truth on the pursuit of genuine knowledge and the formation of individual identity in education is the enrichment of the learning process through creative educational technologies and reliable expert evaluation.

Keywords: *knowledge; science; education; informational and digital reality; post-truth; digital human; personality.*

Прийнято 30 вересня 2025 року. Затверджено 28 листопада 2025 року